

UR Skola

Svenska hijabis

handledning

FÖRFATTARE

Katarina Aafloen, Tove Jonstoj och America Vera-Zavala

KORT OM PROGRAMMET

Benin Al-Najjar, Ruhani, Maryam Dinar, Sarah Ameziane och Shama Vafaipour. Fem unga svenska kvinnor med helt vanliga intressen: bakning, bildkonst, boxning, fotokonst, pedagogik. Fem muslimska kvinnor med själ som ställer sig på scenen och berättar om sina liv. UR har i samarbete med Community Teater & Dans producerat en tv-filmatisering av America Vera-Zavalas scenföreställning Svenska hijabis. Den kan ses som en timslång föreställning under titeln **Svenska hijabis** samt uppdelad i scener under titeln **Scener ur Svenska hijabis**. Övningarna och diskussionsuppgifterna i handledningen är upplagda så att man kan välja att arbeta med föreställningen som helhet eller med valda scener. Målgrupp: Gymnasiet. Huvudämne: Samhällskunskap.

INNEHÅLL

Läroplanskopplingar	4
Arbeta med föreställningen....	6
Fördjupningsuppgifter.....	7
Föreställningens 11 scener.....	11
Litteratur, filmer & länkar.....	16

MEDVERKANDE

Skådespelare: Benin Al-Najjar, Ruhani, Maryam Dinar, Sarah Ameziane, Shama Vafaipour.
Manus och regi: America Vera-Zavala
Foto: Lil Trulsson, Bengt Magnusson, Christer Törnqvist
Klippning: Dominika Daubenbüchel
Koreograf: Paloma Madrid
Ljus: Mira Svanberg & Roger Kihlblom
Ljud: Vera Westberg, Ingela Håkansson och Tommie Nissilä
Bildproducent: Anders Rislöw
TV-regi: Tove Jonstoj
Producent: Ulrika Nulty

DRAMATIKERN OCH REGISSÖREN AMERICA VERA-ZAVALA BERÄTTAR OM FÖRESTÄLLNINGEN

Min idé och tanke med *Svenska hijabis* var att göra en communityteaterpjäs där vi får möta fem unga muslimska kvinnor som alla har valt att bära slöja och lyssna till deras erfarenhet av livet som hijabi.

Våren 2008 skrev jag en pjäs som hette *Etnoporr* och som hade premiär på Teater Tribunalen. När Riksteatern tog ut pjäsen på turné hade vi ett samtal om bilden av förorten på Pusterviksteatern i Göteborg.

I panelen satt då en hijabi, fast vi sa inte hijabi på den tiden, och när jag såg henne tala upp mot publiken så tänkte jag: detta vill jag se på scen, jag vill sätta dessa kvinnor på scen att själva berätta.

Jag hade då, 2009, under flera års tid hört talas om de grova påhopp, våld och aggressivitet som är muslimska kvinnors vardag.

Puttar, ryck i slöjan, blickar, kommentarer. Med åren ser vi fler som väljer att bära slöja och attackerna mot dem ökar.

2015 fick jag möjlighet att påbörja detta arbete som med filmatiseringen av pjäsen får ett fint slut.

Islamofobin är stark i Europa idag. Det satte av med galopperande fart efter 11 september 2001 och har sedan dess bara blivit starkare och starkare.

Fördomar, stigmatisering, hatbrott. Den muslimska kvinnan ses som ett offer i den fördomsfulla berättelsen, ett offer för sin religion, för den muslimska mannen som ses som förövare, och hon ses också som potentiellt möjligt att rädda.

Detta upplever den unga generationen hijabis som en stark förolämpning. De har sina modesidor, de är konstnärer, idrottare, de är utbildade, de har drömmar och intressen som alla andra och de har de senaste åren visat sig på ett starkt och offensivt sätt. *Svenska hijabis* är en del av den här berättelsen, att i detta hav av fördomar visa upp ansikten och röster som talar själva och berättar. I den här handledningen får ni möjlighet att diskutera en del av de saker som sägs i tv-pjäsen.

UR RECENSIONERNA:

Svenska hijabis är egentligen inte ett inlägg i en existerande debatt, inte en inbjudan till för eller emot-tänkande, tvärtom. Det är helt enkelt ett dramatiserat möte med just dessa personer (...) som talar från scenen i egen-skap av sig själva. De berättar, vi lyssnar. DN

Föreställningen är rak och enkel och mycket vacker (...) Självklarheten övertygar och turnén över landet blir en viktig folkbildande insats. Respekt! Aftonbladet

Politiskt med glimten i ögat om att bära slöja. SvD

Den vänder sig lika mycket till dem som bär slöja som till oss andra, mer eller mindre fördomsfulla. Ta chansen att ta del av dessa stycken liv! SvD

Berör från den första repliken till den sista. Feministiskt Perspektiv

Personligt om kvinnor i hijab. DN

LÄROPLANSKOPPLINGAR

I syftesbeskrivningen för samhällskunskap för gymnasieskolan står det att undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utifrån olika samhällsfrågor utveckla och fördjupa sin kunskap om människors livsvillkor. Vidare står det att undervisningen ska ge kunskap i frågor som handlar om makt, demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Teaterpjäsen *Svenska hijabis* har flera kopplingar till det centrala innehållet i gymnasieskolans kurser i samhällskunskap och kan användas som utgångspunkt för, eller som ett inslag i, undervisning om kursernas olika delar.

CENTRALT INNEHÅLL I KURSER I SAMHÄLLSKUNSKAP MED RELEVANS FÖR PJÄSEN

- De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter. (Sh1a1, Sh1b)
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap. (Sh1a1, Sh1b)
- Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik. (Sh1a1, Sh1a2, Sh1b, Sh2)
- Massmediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka. (Sh1a2, Sh1b)
- Demokrati och politiska system på lokal och nationell nivå samt inom EU. Internationella och nordiska samarbeten. Medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut på de olika nivåerna. Maktfördelning och påverkansmöjligheter i olika system och på olika nivåer utifrån grundläggande demokratimodeller och den digitala teknikens möjligheter. Politiska ideologier och deras koppling till samhällsbyggande och välfärdsteorier. (Sh1b)
- Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor. (Sh2)

- Tematisk fördjupning i samhällsfrågor. Utdrag ur kunskapskraven från gymnasieskolans kurser i samhällskunskap som är relevanta för undervisning utifrån pjäsen *Svenska hijabis*

SAMHÄLLSKUNSKAP 1A1, 1A2 OCH 1B

- Analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser. Diskutera orsaker och konsekvenser och möjliga lösningar på samhällsfrågor.
- Översiktligt redogöra för de mänskliga rättigheterna.
- Diskutera hur nutida samhällsförhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Söka, granska och tolka information från olika källor. Reflektera kring källornas relevans och trovärdighet.

SAMHÄLLSKUNSKAP 2

- Analysera komplexa samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser.

ÄMNESÖVERGRIPANDE UNDERVISNING

Den här lärarhandledningens övningar och diskussionsfrågor är riktade mot samhällskunskap. Men pjäsen ger också goda möjligheter till ett ämnesövergripande arbetssätt genom de frågor som den berör.

Frågor om fördomar, normer och islamofobi har tydliga beröringspunkter med kursplanerna i exempelvis religionskunskap, psykologi och sociologi.

Många av övningarna och diskussionsuppgifterna går därför också att använda i de kurserna.

KURSER SOM MATERIALET UTGÅR FRÅN

Samhällskunskap 1a1, 50 poäng, kurskod SAMSAM01a1

Samhällskunskap 1a2, 50 poäng, kurskod SAMSAM01a2

Samhällskunskap 1b, 100 poäng, kurskod SAMSAM1b

Samhällskunskap 2, 100 poäng, kurskod SAM-SAM02

ARBETA MED FÖRESTÄLLNINGEN

Till pedagogen

Arbetet med föreställningen Svenska hijabis kan ske på många olika sätt. De övningar och diskussionsuppgifter som finns här är tänkta att fungera som inspiration och en ingång till att arbeta med de aktuella frågorna. Föreställningen kan fungera som en uppstart för ett arbete om exempelvis fördomar och segregation, något som väcker känslor och relaterar till verkligheten. Men den kan likväl användas i slutet av ett arbetsområde för att exemplifiera och tydliggöra teorier och fakta.

Du kan välja att arbeta med föreställningen som en helhet eller välja ut scener för att belysa en viss frågeställning. Uppgifterna följer i stort sett föreställningens kronologi och vid de uppgifter som knyts till en specifik scen finns hänvisning till scenens nummer.

Det finns faktafrågor som passar att arbeta med innan ni ser föreställningen eller enskilda scener, som ger kunskap som underlättar förståelsen av föreställningen eller specifik scen. Till efterarbetet finns det olika slags fördjupningsuppgifter som lockar eleverna till eftertanke, enskilda övningar, gruppövningar, diskussioner och skrivuppgifter.

Förförståelse och efterarbete

Innan ni ser föreställningen kan det vara bra att skapa en gemensam referensram som ger större förståelse för innehållet i föreställningen. Faktafrågorna nedan kan fungera som en bra startpunkt för arbetet med föreställningen.

Faktafrågor

- Vad är en hijab? Hur skiljer sig den från niqab och burka?
- Vad innebär de mänskliga rättigheterna?
- I Sverige finns en diskrimineringslag. Vilka är diskrimineringsgrunderna och vad räknas som diskriminering enligt lagen?
- Vad är en norm? Hur påverkas vi av normer?
- Vad är en imam?
- Vad betyder det att ett samhälle är sekulärt?
- Vad innebär asylrätt?
- Vad menas med familjeåterförening inom flyktingpolitik?
- Vad betyder det att ett land är segregerat?
- Stigmatisering, vad är det?
- Vad innebär det att någon blir rasifierad?
- Vad innebär etnicitet?
- Vad betyder islamofobi?

FÖRDJUPNINGSUPPGIFTER

Demokrati och mänskliga rättigheter

- I Sverige är yttrandefriheten en frihet som hålls väldigt högt och som ofta ses som överlägsen andra fri- och rättigheter. Det innebär att vi med väldigt få begränsningar får säga vad vi tycker och tänker. En annan viktig frihet är friheten att tillhöra vilken religion en vill, att få utöva den och bära symboler som tillhör religionen. Ibland krockar dessa rättigheter. Diskutera vilka krockar mellan olika mänskliga rättigheter som ni kan hitta i förställningen.
- En del i det demokratiska samhället innebär att varje individ har rätt att själv bestämma över sitt liv och välja exempelvis yrke, intressen och eventuell partner. Diskutera tillsammans över vilka valmöjligheter en svensk hijabi har i dagens samhälle. Vad möjliggör och vad begränsar hennes livsval? Scen 4 (Främling) kan fungera som inspiration till er diskussion.

Diskriminering

- I FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna står det att "Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering". Diskutera i par vilka exempel på diskriminering ni kan hitta i föreställningen. Redovisa i helklass. Byt sedan exempel med varandra och diskutera hur personerna som blivit diskriminerade kan gå vidare med situationen. Använd er av informationen på diskrimineringsombudsmannens hemsida.

- Mentorns fråga i scen 1 (Ska inte du bli bortgift?) "Ska du inte bli bortgift efter gymnasiet?" är ett väldigt starkt påstående. Varför tror du att mentorn säger så?
- Mentorn är i en maktposition i förhållande till Benin som är elev. Diskutera om en annan elev eller en okänd person skulle frågat samma sak, skulle det kännas på samma sätt tror ni?
- Mentorns fråga "ska du inte bli bortgift efter gymnasiet" upprepas gång på gång i scenen. Varför tror du att regissören valt att göra så? Vilken effekt får det på dig?
- Fundera kring uttrycken "att gifta sig – att bli gift – att bli bortgift". Vilken förskjutning ser man i självbestämmande? Kvinnosyn?
- Forumteater - Spela upp scenen i klassen och testa olika möjliga scenarier. Hur skulle Benin kunna reagera på mentorns fråga om att bli bortgift? Om ni fick bestämma, hur skulle mentorn reagera på det Benin säger?
- Benin säger i scen 1 (Ska inte du bli bortgift?) att hon inte vill att andra ska behöva vara med om samma sak som hon själv varit i skolan. Vilka erfarenheter har du av att bli bemött av fördomar och diskriminering? Hur kan du använda de erfarenheterna i ditt liv?

Forumteater är en teaterform och en teaterpedagogik formad av Augusto Boal. Han var från Brasilien och byggde sin metod på Paolo Freires pedagogik för de förtryckta. Forumteater går ut på att man först ser en pjäs, men istället för ett slut når pjäsen en punkt där publiken kan delta i lösningen av pjäsens/scenens problematik. Den gyllene regeln är att man själv måste in och agera, alltså inte sitta vid sidan av och ropa instruktioner.

Religion i vårt samhälle

- Sverige påstås ofta vara ett sekulärt land. Ta reda på hur stor del av Sveriges befolkning som är med i något trossamfund. Diskutera hur ni tror att det påverkar vår syn på andra religioner och öppet troende människor.

Medias bild av muslimer

- Dela upp er i klassen och leta upp bilder och artiklar i olika medier som föreställer/handlar om muslimska kvinnor med hijab. Samla ihop klassen och presentera vad ni hittat. Välj ut en bild eller artikel och skriv en reflektion kring vilken bild av muslimer bilden eller artikeln ger.

Identitet och fördomar

- Dela upp er i klassen och leta upp bilder och artiklar i olika medier som föreställer/handlar om muslimska kvinnor med hijab. Samla ihop klassen och presentera vad ni hittat. Välj ut en bild eller artikel och skriv en reflektion kring vilken bild av muslimer bilden eller artikeln ger.

Att bryta mot normer

- Samla era tankar kring vilka normer och ideal det finns för hur en ung, svensk tjej ska vara. Hur ska hon se ut, bete sig och vad ska hon tycka om att göra för att anses kvinnlig? Fundera tillsammans över varifrån normerna och idealen kommer. Vem bestämmer? Hur mycket vågar ni bryta mot normerna för att ändå få ingå i gemenskapen? Titta på det ni skrivit om normer för en ung, svensk tjej. Diskutera tillsammans hur det kan vara att som ung, svensk hijab leva upp till de normerna när du samtidigt påverkas

av andras bild av hur en muslim "bör" vara.

- Det finns många olika normer för hur vi ska bete oss i olika situationer, vilka beteenden som anses "normala" i olika grupper, för män och kvinnor och i olika åldrar.
- Vad skulle anses normbrytande i ditt kompisgäng, vad är inte ok att säga, tycka om eller göra bland dina kompisar? Skriv ned det du kommer på och jämför med dina klasskamrater. Står det samma saker på era lappar?
- Gör en gemensam brainstorming i klassen om vad som anses vara normbrytande för elever och lärare på er skola. Samla era tankar på tavlan. Är det några av de sakerna ni skrivit som ni kan testa att faktiskt bryta mot för att se vad som händer?

Det nya landet

- Ta reda på hur det går till att konvertera från svenska kyrkan till islam.
- Shama beskriver i en scen (Konvertitens dotter) att hennes mamma ibland känt sig ensam men aldrig utanför. Shama beskriver sin känsla som motsatt, att hon aldrig känt sig ensam, men däremot utanför. Fundera över vad det uttalandet står för, vilken är skillnaden?
- I samma scen berättar Shama att hennes pappa, som hon uppfattar som djupt religiös, säger till henne att hon inte behöver bära slöja i Sverige. Varför tror ni att han säger så? Vad vill han säga henne?

Segregation

Sverige beskrivs ofta som ett land som blir allt mer segregerat, att människor från olika kulturer lever separerade från varandra.

Påståendena nedan kan fungera till en heta stolen-övning. Ställ stolar i en ring. När en håller med om ett påstående, byter man plats med någon annan. Vill man kommentera sitt svar gör man det, men det går lika bra att säga pass.

- Jag har varit hemma hos någon från ett annat land än mitt.
- I mitt bostadsområde lever människor från många delar av världen.
- Jag kan prata mer än ett språk flytande.
- Min kulturs högtider är röda dagar i almanackan.
- Jag har blivit utsatt för rasism på grund av min etnicitet.
- Jag tänker ofta på mitt etniska ursprung.
- Religion är viktigt för mig i mitt liv.

När ni tagit ställning till alla påståenden, diskutera tillsammans hur övningen kändes. Skriv gärna en kort, enskild reflektion kring övningen efteråt, vad du tänkte, hur det kändes att resa sig alternativt sitta kvar och se klasskamrater resa sig.

- I scen 5 (Jag tänker på var jag rör mig) säger en skådespelare att hon försöker undvika att åka till segregerade områden, områden där det inte bor några invandrare. Diskutera varför ni tror att hon känner så.
- Leta fram artiklar om boendesegregation från dagstidningar och undersök vilka nackdelar som lyfts fram och vilka eventuella förslag som finns för att minska segregationen. Arbeta två och två och skriv en kortare text

där ni redogör för argumenten emot segregation och de åtgärder ni hittat. Kom ihåg att vara källkritiska till det material ni använder!

Du är ju muslim!

- Kvinnor med hijab möts av många förutfattade åsikter och fördomar, vilket blir tydligt i exempelvis scen 4 (Främling). Diskutera i klassen varför ni tror att det är så.
- Tänk er att föreställningen hade spelats av fem unga, muslimska killar. Vilka förutfattade åsikter och fördomar hade dominerat då tror ni? Använd er av scen 4 (Främling) och spela upp den tillsammans i klassen, men fem killar i rollerna. Blev det någon skillnad?
- Vad menas med ordet ”främling”? Vad tycker du att det står för?

Trygghet

- Vad betyder trygghet för dig? Var och en skriver på post-it lappar vad trygghet betyder för just den personen. Samla ihop lapparna och se om ni kan hitta några gemensamma nämnare i det ni skrivit. Vad behöver ni från andra för att känna er trygga? Vad kan du själv göra för att känna dig trygg?
- Diskutera hur tror ni att kvinnorna i föreställningen tänker kring trygghet. Tror ni det känner sig trygga? Om inte, vad skulle krävas för att öka deras trygghet?

Civilkurage

- Läs på om vad civilkurage innebär och vad som krävs för att vi ska visa civilkurage.
- I scen 8 (Här går min gräns) hör vi om en händelse på tunnelbanan när ingen griper in till en kvinnas försvar när hon blir trängd och känner sig utsatt. Spela upp scenen som forum-teater i klassen. Välj ut några personer som spelar kvinnan, förövaren och killen som inte ingriper. Spela upp händelsen och låt publiken stoppa och ge förslag på olika lösningar på situationen. Testa att spela upp de olika lösningarna och diskutera vilka känslor de skapar och vad som skulle vara ett önskvärt slut för er i klassen. Diskutera varför ni tror att kvinnan reagerar så starkt på situationen.
- Skriv ett brev till killen som inte ingrep i tunnelbanesituationen och förklara varför det är viktigt att ingripa och varför han inte får ge upp.

Religiösa symboler

- Frankrike är ett land som har strikt lagstiftning kring religiösa symboler och man har förbud för ansiktstäckande slöja på allmän plats. Jämför hur Sverige och Frankrike skiljer sig åt på den frågan. Vilka argument kan ni hitta som stödjer de olika linjerna? Dela upp klassen i två där ena gruppen letar argument som stödjer slöjförbudet och den andra gruppen är emot. För en debatt i klassrummet. Efter debatten för ni en gemensam diskussion kring hur slöjförbudet förhåller sig till de mänskliga rättigheterna.
- Ta reda på vilka fler lagar/förbud som finns kring klädsel i olika länder.
- Diskutera hur långt en lagstiftning ska sträcka sig in i den privata sfären.

Vilka områden ska det kunna lagstiftas kring egentligen, enligt dig? I scen 10 (Besattheten av slöjan) pratar de om en händelse på en strand i Frankrike, där beväpnad polis tvingar en kvinna att klä av sig sin burkini. Samla information om händelsen. Vad var bakgrunden till händelsen? Varför tror ni att polisen agerade som de gjorde? Skriv en kort sammanfattning av händelsen.

- Slöja är en av många olika religiösa symboler som människor bär. En vanlig symbol inom kristendomen är att bära ett kors runt halsen eller att ha kippa om du är jude. Diskutera varför ni tror att just slöjan väcker så mycket känslor och är föremål som en så het debatt.

Framtidsdrömmar

- När skådespelarna berättar om sina drömmar inför framtiden (scen 11 Slutet) säger en att hon önskar att få känna sig hemma. Samla klassens tankar om vad det betyder att få känna sig hemma. Problematisera begreppet utifrån normer, fördomar och grupptillhörighet.
- Skriv ett brev till dig själv som är tänkt att öppna om tio år. Skriv om dina drömmar. Hur önskar du att ditt liv ser ut om tio år? Vad har du för sysselsättning? Vad bor du? Har du familj?

Avslutande uppgift

- Välj ut en scen som gjort extra starkt intryck på dig. Skriv en text där du beskriver vilken scen du valt och vad i den scenen som berörde dig.

FÖRESTÄLLNINGENS 11 SCENER

Scen 1: Ska inte du bli bortgift?

Det här är den första scenen till när ensemblen träffades allra första gången för att repa och lekte ”hela havet stormar”. Varje gång någon hamnade utan stol så fick den personen berätta om en gång när hon känt sig utanför. Då mindes Benin denna händelse.

CITAT UR SCENEN

Benin:

Jag gick tredje året på gymnasiet. Det var dags att tänka på framtiden sa de. Som om vi inte hade gjort det tidigare. Och jag hade verkligen tänkt så mycket. Jag visste att jag ville bli lärare, men jag hade så många frågor i mitt huvud.

Och jag gillade verkligen min mentor.

Alltså först kanske jag borde berätta att jag har så mycket att berätta om min skolgång, för jag har verkligen upplevt allt man kan uppleva av rasism, fördomar, orättvisa, från och med det jag började gymnasiet. Det var så hemskt. Tre år av dagliga diskrimineringar. Men vi tar inte det nu.

Jag skulle alltså gå på mentorsträff och jag hade verkligen sett fram emot det.

Scen 2. Beslutet

Att bära slöja, hijab, är att välja att bära en religiös symbol, och valet att bära hijab handlar i grund och botten om en relation till Gud. Men hur beslutet fattas om att bära hijab, eller för den delen inte fattas, då det finns många muslimska kvinnor som inte bär hijab – det är ett personligt beslut. Hijabisar upplever ofta att människor å ena sidan överbetonar frågan om varför de bär hijab och deras ovilja att svara på den frågan, och å andra sidan övermystifierar den, som om dessa kvinnor skulle försöka dölja något.

CITAT UR SCENEN

Ruhani:

Det är den 13 februari i år (2016). Klockan är 04:48. Ännu en sömnlös natt. Det är standard. Det har det varit sen mellanstadiet. Jag stirrar upp i taket. Tankarna snurrar men bara en sak är i fokus. Snart. Snart ska jag göra det.

Snart ska jag ta beslutet som jag sett fram emot i över ett år.

Klockan är 16:20. Jag gör mig i ordning för min pappas minnesstund. Jag hör min mamma ropa ifrån sitt rum att jag måste skynda mig.

Hon är en sådan som blir stressad innan vi ska någonstans. Sådär så att hon nästan blir arg på andra, för att hon bara vill att allt ska gå som planerat. Lite som jag. Jag tror att vi har det gemensamt.

Klockan är 16:53.

Jag stänger dörren och nästan smyger till min garderob och börjar gräva efter en påse som jag har gömt. I påsen ligger ett par sjalar i olika färger.

Scen 3. Min mormor och jag

Maryam Dinar har ett instagramkonto som har blivit uppmärksammat för sin foto-konst. Hon fotograferar som hobby. Tanken med denna scen är att hon genom att berätta om sin mormor hyllar andra generationens kvinnor, de som inte står på scenen i den här föreställningen, men som också har mötts av fördomar.

CITAT UR SCENEN

Maryam:

Det var inte många fiskar vi fångade under de där åren, min mormor och jag. Men hon stod där. Trots allt. Och fiskade. Gräset var grönt, sjön blå, hennes fiskespö enkelt.

Hon höll det i högsta hugg och stod längst ut på kanten av berget, även om hon inte kunde simma. Jag ser det framför mig som ett foto på mitt instagramkonto: hon och jag tillsammans, i timmar.

Jag beundrade hur hon, trots alla vita män som försökte ta hennes plats, vågade bryta mot normen.

Scen 4. Främling

Tjejer som bär slöja kan berätta om många olika fördomar de möts av i olika situationer, till exempel i skolan, på jobbet, i idrottslokalen mm. En del använder sin humor som en sköld för att inte bli sårade. Och ibland kan det vara skönt att prata av sig med en kompis som delar samma erfarenhet.

CITAT UR SCENEN

Benin:

Alltså du anar inte vad som hände igår på jobbet! Vi satt i personalrummet, och så var det en kollega som började prata om sexuella relationer, men innan jag hann öppna munnen så säger en kollega: "men Benin! Du får inte säga något. För du är ju ..."

Sarah:

... Muslim!

Shama:

... alltså lyssna! Varje dag mannen. Varje dag. I skolan, så kommer dom. Vi har gått i samma klass och varit kompisar i 100 år. Och så säger de: "Jag ser ett hårstrå, jag ser ett hårstrå, jag kanske kan gissa vad du har för hårfärg, du får inte visa håret..."

Alla:

... för du är ju muslim ...

5. Jag tänker på var jag rör mig

Två kvinnor väntar på tunnelbanan och vi får höra vad som rör sig i deras huvuden.

CITAT UR SCENEN

S: Jag tänker på var jag rör mig absolut.

M: Jag känner en tjej som läste om en hijabi som blev puttad i tunnelbanan i London. Sen dess är hon verkligen rädd. Hon står alltid exakt i mitt på per-rongen.

S: Jag undviker stan och vita områden.

M: Alltså jag undviker inte men jag tänker på var jag är.

S: Jag åker helst inte till segregerade områden.

Alltså områden där det inte finns några invandrare.

M: Vissa tider och vissa platser. Klart att man är mer försiktig.

S: Det är klart att man tänker till en extra gång när man blir tillfrågad om en kvällsaktivitet ...

Scen 6. Konvertitens dotter

Sarahs berättar om hur hon växte upp som både imamens och konvertitens dotter.

CITAT UR SCENEN

Sarah:

Min mamma heter Fatima Ameziane och är född år 1955, idag är hon alltså 61 år gammal. Hon föddes i en liten stad som heter Katrineholm, där även jag föddes år 1997. Min mamma är uppvuxen med en syster och två svenska föräldrar. Själv är jag uppvuxen med fem syskon, en svensk mamma och en marockansk pappa. Jag är yngst. I Katrineholm är jag Imamens dotter. Alla känner Imamen, alltså min pappa.

Scen 7. Glad påsk

Muslimska kvinnor upplever ibland att de porträtteras som offer, för hederskultur, för en religion som tvingar dem att göra olika saker, som offer för muslimska män som bestämmer över dem, som offer för sin klädsel som tvingar dem att inte bada och sola mm. Både inom feministisk och religiös debatt talar man idag om denna syn på kläder, kön och identitet som en samhällsföreteelse som finns i många olika sammanhang; att människor tar sig rätten att ha åsikter och ibland införa regler och lagar om kvinnors klädsel. Exempelvis påstår man att en kvinna är antingen för avklädd eller för påklädd och det underliggande budskapet blir då att en kvinna inte själv skulle ha förstånd eller mognad att välja sin klädsel. I den här scenen får vi höra en kavalkad av saker som tjejer i slöja får höra.

CITAT UR SCENEN

B: Jag ser ditt hår.

S: Sover du i din huvudduk?

M: Jag vet vad du har för hårfärg.

R: Duschar du i den där?

B: Är du feminist?

R: Varför tar du av dig den hemma?

S: Skakar du hand?

M: Vilken bra svenska du pratar.

B: Gillar du IS?

S: Är du född i Sverige?

M: Hur långt hår har du?

R: Vet du var Osama Bin Ladin bor?

Scen 8. Här går min gräns

Inte alla vill säga emot, inte alla känner att de kan säga emot även när man känner sig trängd eller blir attackerad. Ibland orkar man inte.

CITAT UR SCENEN

Sarah:

På tåget en gång en snubbe, ställer sig framför mig och bara glor och jag bara flippar: Vad glor du på?, säger jag. Vad glor du på?

Han säger: Hur ser du ut?? Du ser ut som en terrorist.

Alltså vi är på ett tåg. Det är trångt och fullsatt och den där snubben är fett stor och jag tränger in mig för att ge honom plats att gå. Han fortsätter upprepa "terrorist, hur ser du ut?"

Och jag ba': Gå! Bara gå bara!

Ingen gör något.

Sen går han. Jag vinner den rondan. Och när jag går och sätter mig ser jag en ung blattkille sitta med sin träningsväska bredvid sig.

Och jag tänker: Bror, varför gjorde du ingenting?

Scen 9. Jag bär min hijab som en krona

Shamas pappa åker före till Sverige, sedan kommer familjen efter. Miljoner och åter miljoner människor är på flykt i världen. En liten del lyckas ta sig till Sverige.

CITAT UR SCENEN

Shama:

Jag bär min hijab som en krona

för jag valde den då

och jag har valt den flera gånger sedan dess

Jag bär den som en krona för ända sen den dagen

vet jag att jag får välja

Scen 10. Besattheten av slöjan

Musiken i scenen kommer från *Slaget om Alger*, en prisbelönt film som kom ut 1968 och som förbjöds i Frankrike samma år. Många av de frågor som finns idag, exempelvis stigmatiseringen av hijaben går tillbaka till kolonialtiden.

CITAT UR SCENEN

Shama:

Hur skapas en kvinna? hur blir hon till? Genom den kärlek hon känner eller det våld hon utsätts för?

Sarah:

I "Problemet med de koloniserade" frågar Franz

Fanon:

Ruhani:

"Har jag under alla omständigheter efterfrågat och låtit människan i mig framträda?"

Benin:

Frankrike 2016:

Fyra franska poliser står runt en muslimsk kvinna och tvingar henne att ta av sig en tröja.

Fyra beväpnade franska poliser i skottsäkra västar på en strand förnedrar en muslimsk kvinna genom att tvinga henne att ta av sig överdelen på sin burkini inför alla de badande människorna runt omkring.

Scen 11. Slutet

Muslimar blir ofta representanter för sin religion och för olika händelser. När representerar man som människa sig själva? När representerar man andra? Vad kan det finnas för problem med att utse representanter på det sättet som muslimer kan bli, när de får frågor om koranen, när de måste ta avstånd från terroråd etc? I den allra sista scenen önskar sig varje skådespelare något för framtiden. Sarah är först ut och hon säger: Det jag önskar mig allra mest? Att ni bara låter oss vara.

Pjäsens författare och regissör America Vera-Zavala berättar:

För mig som har jobbat nära dessa människor under många månader för att arbeta fram materialet till pjäsen som nu också blivit en tv-föreställning har den önskan väckt många tankar. Det ska ju inte behöva vara så att vi som medmänniskor, som medborgare i Europa idag ska behöva ta ställning för eller mot islam, för eller mot muslimer, för eller mot slöjan. En av effekterna av attacken den 11 september 2001 var den upptrissade stämningen mot muslimer som ledde till att många uppfattade det som att man var tvungen att tycka något om dem. Men vi skulle också bara kunna låta dem vara. En samexistens i ett mångkulturellt och multireligiöst samhälle kan kanske vara att vi lär oss att leva tillsammans.

CITAT UR SCENEN

Sarah: Vad jag önskar mig mest av allt? Att ni bara låter oss vara.

Maryam: Jag drömmer om ett fritt Palestina.

Ruhani: Jag önskar mig en värld där ingen drunknar på vägen till ett tryggare liv.

Shama: Jag hoppas att islamofobin upphör.

Benin: Jag önskar att få känna mig hemma.

LITTERATUR, FILMER & LÄNKAR

LITTERATUR

Johannes Anyuru: *De kommer att drunkna i sina mödrars tårar*, 2017.

Elin Berge & Edda Manga: *Slöjor*, 2006.

Frantz Fanon: *Jordens fördömda*, 1961.

Paulo Freire: *Pedagogik för förtryckta*, 1976.

Postkoloniala texter, red. Catharina Landström, 2001.

Joan Wallach Scott: *Sløjans politik*, 2010.

ARTIKLAR

Hijabis kliver fram och kräver plats, America Vera-Zavala

www.gp.se/vera-zavala-hijabis-kliver-fram-och-kr%C3%A4ver-plats-1.5856

Anyurus skräcksamhälle är redan här, America Vera-Zavala

www.dn.se/kultur-noje/america-vera-zavala-anyurus-skracksamhalle-ar-redan-har/

www.gp.se/kultur/vem-ska-tvingas-1%C3%A4mna-stranden-1.3731280

FILM

Slaget om Alger, regi Gillo Pontecorvo, 1966.

LÄNKAR

Amnesty International: www.amnesty.se

Community Teater & Dans: www.communityteater.org

Forum för levande historia: www.levandehistoria.se

Svenska FN-förbundet: www.fn.se

Svenska hijabis hemsida: www.svenskahijabis.se

www.migrationsinfo.se

SCB.se/sverigeisiffror